PATVIRTINTA
Šakių krašto vietos veiklos grupės valdybos
2022 m. rugsėjo 6 d. posėdžio protokolu
Nr. VVG-VALD-2022-6

VIETOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠAS

Šakių krašto vietos veiklos grupė (toliau – VVG)
Vietos plėtros strategija „Šakių krašto vietos veiklos grupės 2016-2023 metų vietos plėtros strategija“ (toliau – VPS)
Kvietimo Nr. 13

1. BENDROJI VIETOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠO DALIS												
1.1.	Vietos projektų finansavimo sąlygų apraše (toliau – FSA) nustatytos vietos projektų tinkamumo finansuoti sąlygos ir reikalavimai, kurie taikomi pareiškėjui, siekiančiam gauti paramą vietos projektui įgyvendinti pagal FSA 1.2 papunktyje nurodytą VPS priemonę, sudaryti iš tinkamumo finansuoti sąlygų, pareiškėjų įsipareigojimų, vietos projektų atrankos kriterijų, kitų pareiškėjams ir vietos projektams taikomų reikalavimų. Vietos projektų atrankos ir įgyvendinimo tvarką nustato Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-544 „Dėl Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių patvirtinimo“ (Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. gegužės 12 d. įsakymo Nr. 3D-320 redakcija) (toliau – Vietos projektų administravimo taisyklės). FSA nustatytos vietos projektų tinkamumo finansuoti sąlygos turi būti iki galo įvykdytos iki vietos projekto atrankos vertinimo pabaigos, išskyrus atvejus, kai Vietos projektų administravimo taisyklėse ir šiame FSA nurodyta kitaip. Atitiktis vietos projekto tinkamumo finansuoti sąlygoms turi būti išlaikoma visą vietos projekto įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpį, išskyrus atvejus, kai Vietos projektų administravimo taisyklėse ir šiame FSA nurodyta kitaip.											
1.2.	FSA taikomas:	VPS priemonės **„Fizinių asmenų verslo kūrimas“** Nr. **LEADER-19.2-SAVA-11** (toliau – VPS priemonė) vietos projektams										
1.3.	FSA taikomas VPS priemonės paraiškoms, kurios pateiktos ir užregistruotos:	nuo vietos projektų paraiškų rinkimo pradžios	2	0	2	2	-	0	9	-	3	0
		iki vietos projektų paraiškų rinkimo pabaigos	2	0	2	2	-	1	0	-	3	1

1.4.	FSA patvirtinta VPS vykdytojos:	2	0	2	2	-	0	9	-	0	6	□	visuotinio narių susirinkimo sprendimu Nr. _____
												☒	kolegialaus valdymo organo sprendimu Nr. VVG-VALD-2022-6
1.5.	Pagal FSA patirtos išlaidos priskiriamos prie:	EŽŪFKP tikslinės srities Nr. 6A											
1.6.	VPS priemonės, kuriai parengtas FSA, pagrindiniai tikslai yra šie:	Didinti kaimo gyventojų ekonominį stabilumą sukuriant palankias sąlygas verslo pradžiai ir plėtrai.											
1.7.	Pagal VPS priemonę parama teikiama:	Priemonė skirta: fizinių asmenų nedarbo lygio mažinimui; verslo novatoriškumo skatinimui; prekių ir paslaugų gyventojams įvairinimui; regiono etninio savitumo stiprinimui; tradicinių amatų ir regioninių produktų pritaikymui vietos gyventojų ir turistų poreikiams; turizmo skatinimui; laisvalaikio paslaugų teikimui; socialinių paslaugų teikimui. Remiamos veiklos sritys: produkcijos perdirbimas ir prekyba ja; technologinių procesų diegimas; senųjų amatų puoselėjimas; tautinio paveldo ir regioninių produktų gamyba ir prekyba jais; socialinės paslaugos; maitinimo paslaugos; turizmo ir laisvalaikio paslaugos; suvenyrų gamyba ir prekyba jais; kirpėjos, siuvėjos, manikiūristės paslaugos; namų tvarkymo ir aplinkos priežiūros paslaugos bei kitų prekių ir paslaugų gyventojams teikimas. Priemonė nukreipta ekonominei veiklai kaimo vietovėje pradėti ir plėsti. Investicijos tiesiogiai susijusios su verslumo skatinimu, darbo vietų kūrimu. Pareiškėjai, teikiantys paraiškas, turi vietos projekto paraiškos (FSA 1 priedas) 3 dalyje „Vietos projekto idėjos aprašymas“, taip pat verslo plane (FSA 3 priedas) pateikti informaciją apie planuojamo vietos projekto tikslus, uždavinius, planuojamas veiklas, kurių pagrindu būtų galima įvertinti, kaip vietos projektas atitinka VPS, VPS priemonės tikslus, remiamas veiklas.											
1.8.	Paramos gali kreiptis šie pareiškėjai:	Galimi pareiškėjai: Šakių rajone (išskyrus Šakių miestą) savo gyvenamąją vietą deklaravę fiziniai asmenys**.** Pareiškėjai turi atitikti šio FSA 4 dalyje „Vietos projektų tinkamumo finansuoti sąlygos ir vietos projektų vykdytojų įsipareigojimai“ nurodytus ir pareiškėjui taikomus bendruosius ir specialiuosius tinkamumo reikalavimus.											
1.9.	Kvietimui teikti VPS priemonės vietos projektų paraiškas skiriama:	90 396,00 Eur											
1.10.	Didžiausia lėšų vietos projektui paramos suma negali viršyti:	30 000,00 Eur											
1.11.	Didžiausia lėšų vietos projektui įgyvendinti lyginamoji dalis:	Lėšos vietos projektui įgyvendinti gali sudaryti: iki 70 proc., kai vietos projektas yra privataus verslo pobūdžio (po jo įgyvendinimo projekte įsipareigojama gauti grynųjų pajamų) ir jį teikia fizinis asmuo, atitinkantis labai mažai įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo.											

1.13.	Tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų, kurių nepadengia lėšos vietos projektui įgyvendinti, dalį pareiškėjas privalo finansuoti:	1. Pareiškėjo nuosavomis piniginės lėšomis. 2. Pareiškėjo skolintomis lėšomis. 3. Pareiškėjo iš vietos projekte numatytos vykdyti veiklos gautinomis lėšomis. 4. Gautinomis paramos lėšomis, kai vietos projektas įgyvendinamas ne vienu etapu.
1.14.	Vietos projektų finansavimo fondas (-ai):	EURI lėšos.

2. VIETOS PROJEKTŲ ATRANKOS KRITERIJAI

Vietos projektų pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo tvarką nustato Vietos projektų administravimo taisyklių 87–92 punktai.
Vietos projektų atrankos kriterijai – vietos projektų pridėtinę vertę nustatantys reikalavimai, kurių reikšmė VPS priemonei / VPS priemonės veiklos sričiai įgyvendinti įvertinama taikant žemiau nurodytą balų sistemą. Didžiausia galima surinkti balų suma yra 100 balų.

2.1. Vietos projektų pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo metu taikomi šie vietos projektų atrankos kriterijai:

Eil. Nr.	**Vietos projektų atrankos kriterijus**	**Didžiausias galimas surinkti balų skaičius**	**Patikrinamumas** (Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto paraiškos vertinimo metu** bus vertinama atitiktis atrankos kriterijui, t. y. kokius rašytinius įrodymus turi pateikti pareiškėjas, kad būtų teigiamai įvertinta atitiktis atrankos kriterijui)	**Kontroliuojamumas** (Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto įgyvendinimo metu ir vietos projekto kontrolės laikotarpiu** bus vertinama atitiktis atrankos kriterijui, t. y. kokius rašytinius įrodymus turės pateikti vietos projekto vykdytojas patikrų vietoje ir ex-post patikrų metu, kad Agentūra galėtų įsitikinti, jog yra visiškai laikomasi atrankos kriterijaus)
I	**II**	**III**	**IV**	**V**
1.	**Pareiškėjas nėra gavęs paramos vietos projektams įgyvendinti iš Šakių krašto vietos veiklos grupės VPS „Šakių krašto vietos veiklos grupės 2016 – 2023 metų vietos plėtros strategija“**	**15**	Atitiktis vietos projekto atrankos kriterijui nustatoma vietos projekto paraiškos vertinimo metu pagal paraiškos 4 lentelėje „Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“ pateiktą informaciją ir paraiškoje aprašytą pagrindimą.	Netaikoma
2.	**Sukurta darbo vieta pareiškėjo šeimos nariui** (Pareiškėjo šeimos nariais laikomi tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys, pareiškėjo sutuoktinis). (Ekonominės veiklos plėtros atveju).	**15**	Vertinama pagal vietos projekto paraiškos 4 lentelėje ,,Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“ ir 6 lentelėje „Vietos projekto pasiekimų rodikliai“ pateiktą informaciją, prie vietos projekto paraiškos pateiktus dokumentus (įsipareigojimas sukurti darbo vietą (etatą) pareiškėjo šeimos nariui)	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus (pateikiami asmens deklaruotą gyvenamąją vietą ir asmens tapatybę bei pareiškėjo šeimos narystę/giminystę įrodantys dokumentai).

3.	**Projektu numatyta sukurti naują produktą ar paslaugą VVG teritorijos lygmeniu.**	**15**	Vertinama pagal vietos projekto paraiškos 4 lentelę ,,Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“, prie vietos projekto paraiškos pateiktus dokumentus ir paraiškoje aprašytą pagrindimą. Inovatyvumo vertinimo subkriterijų pagrindimui turi būti pateikti informacijos šaltiniai. Atitiktis vertinama vadovaujantis Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014-2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“. Inovatyvumo įrodymo dokumentus, nurodytus Metodikos priedo skiltyse „Informacijos šaltiniai“, pareiškėjai pateikia kartu su paraiška.	Vertinama pagal projekto įgyvendinimo laikotarpiu ir kontrolės laikotarpiu pateiktas projekto ataskaitas ir informaciją. Patikrų metu bus įsitikinama, ar sukurtas naujas produktas ar paslauga VVG teritorijos lygmeniu.
4.	**Sukurta darbo vieta (etatas) daugiavaikės šeimos (turinčios 3 ir daugiau vaikų (įvaikių)) motinai arba tėvui; skurdo riziką patiriančiam asmeniui; vienišam asmeniui; negalią turinčiam asmeniui; vienišai mamai ar tėvui, auginantiems vaikus iki 18 m.; niekur nesimokančiam ir nedirbančiam jaunam asmeniui (18 – 29 m.); bedarbiui; vyresnio amžiaus asmeniui (55– 62 m.).**	**20**	Vertinama pagal vietos projekto paraiškos 4 lentelėje ,,Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“ ir 6 lentelėje „Vietos projekto pasiekimų rodikliai“ pateiktą informaciją, prie vietos projekto paraiškos pateiktus dokumentus (įsipareigojimas sukurti darbo vietą (etatą) daugiavaikės šeimos (turinčios 3 ir daugiau vaikų (įvaikių)) motinai arba tėvui; skurdo riziką patiriančiam asmeniui; vienišam asmeniui; negalią turinčiam asmeniui; vienišai mamai ar tėvui, auginantiems vaikus iki 18 m.; niekur nesimokančiam ir nedirbančiam jaunam asmeniui (18 – 29 m.); bedarbiui; vyresnio amžiaus asmeniui (55– 62 m.)**.**	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus (pateikiami asmens deklaruotą gyvenamąją vietą ir asmens tapatybę bei socialinę atskirtį patvirtinantys dokumentai).
5.	**Įgyvendinant projektą numatyta panaudoti vietos išteklius (vietos žaliavas, viešuosius pastatus, gamtos gėrybes, kultūros ir istorijos paveldą).**	**15**	Vertinama pagal paraiškos 3 lentelėje „Vietos projekto idėjos aprašymas“, 4 lentelėje „Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“ bei verslo plane pateiktą informaciją.	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus.

6.	**Projekte numatytos veiklos:** Šis atrankos kriterijus detalizuojamas taip (galima pasirinkti kelis būdus, tokiu atveju atrankos balai būtų sudedami – suteikiama ne daugiau kaip 20 balų):	**20**	Vertinama pagal paraiškos 3 lentelėje „Vietos projekto idėjos aprašymas“, 4 lentelėje „Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“, 6 lentelėje „Vietos projekto pasiekimų rodikliai“ bei verslo plane pateiktą informaciją. Privaloma pateikti išsamų darbuotojo funkcijų aprašymą. Tradicinių amatų sąrašas pateiktas Etninės kultūros globos tarybos 2004 m. gegužės 26 d. nutarime Nr. TN-5 „Tradicinių amatų ir verslų sąrašas“.	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus.
6.1.	Parama produkcijos perdirbimui ir prekybai ja; technologinių procesų diegimui;	5		
6.2.	Parama socialinių paslaugų, maitinimo, kirpėjos, siuvėjos, manikiūristės paslaugų organizavimui;	5		
6.3.	Parama paslaugoms, skirtoms namų tvarkymui ir aplinkos priežiūrai;	5		
6.4.	Parama turizmo ir laisvalaikio paslaugų organizavimui; suvenyrų gamybai ir prekybai jais; senųjų amatų puoselėjimui; tautinio paveldo ir regioninių produktų gamybai ir prekybai jais.	5		
Iš viso:		**100**		

3. TINKAMUMO SĄLYGOS TINKAMOMS FINANSUOTI IŠLAIDOMS	
Vietos projektų planuojamų išlaidų tinkamumo vertinimo tvarką nustato Vietos projektų administravimo taisyklės.	
3.1.	**Bendrosios tinkamumo sąlygos, susijusios su tinkamomis finansuoti išlaidomis, numatytos Vietos projektų administravimo taisyklių 24 punkte**
3.2.	**Papildomos tinkamumo sąlygos, susijusios su tinkamomis finansuoti išlaidomis:**
3.2.1.	Planuojamos vienos darbo vietos (vieno etato) sukūrimo kaina (vertinama paramos lėšų dalis be nuosavo indėlio) negali būti didesnė už 30 000,00 Eur. Jeigu vietos projekte numatoma sukurti ir išlaikyti 0,5 naujos darbo vietos (etato), laikoma, kad didžiausia galima parama 0,5 naujos darbo vietos (etato) sukurti gali siekti iki 15 000,00 Eur. Atitiktis tinkamumo sąlygai nustatoma vietos projekto paraiškos vertinimo metu pagal formulę: $\frac{S}{D} \leq 30\,000{,}00$ S – vietos projekto paraiškos 2.6 punkte nurodytos prašomos paramos vietos projektui įgyvendinti suma, Eur; D – vietos projekto paraiškos 6.1 punkte nurodytų sukurtų naujų darbo vietų (etatų) skaičius.
3.2.2.	Vietos projekte numatytai veiklai vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų statinių naujos statybos, rekonstravimo ir (arba) kapitalinio remonto išlaidos negali viršyti 50 proc. kitų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų.
3.2.3.	Vietos projekto bendrosios išlaidos negali viršyti 10 proc. kitų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų (skaičiuojama nuo visų tinkamų finansuoti išlaidų, išskyrus bendrąsias), bet ne daugiau kaip 1800,00 Eur be PVM. Tuo atveju, kai projekte numatyti statybos ar infrastruktūros įrengimo darbai, kuriems bus

	privalomas rengti techninis projektas, techninis darbo projektas, supaprastintas projektas, kapitalinio remonto aprašas, statybą leidžiantis dokumentas, statinio projekto bendrosios dalies ekspertizė arba dalinė ekspertizė, finansuojama bendrųjų išlaidų suma gali būti ne didesnė kaip 3 000,00 Eur be PVM, iš jų už konsultacijas, susijusias su galimybių studijų, verslo planų (veiklos ir (arba) projekto aprašų) rengimu – ne didesnė kaip 1800,00 Eur be PVM. Bendrosios išlaidos, susijusios su atlyginimu konsultantams, už konsultacijas vietos projekto paraiškos ir (arba) verslo plano, veiklos aprašo rengimu ir (arba) įgyvendinimu, turi būti pagrįstos, nustatant vienos valandos kainos atitiktį vidutinėms rinkos kainoms ir jų skaičių būtinoms konsultacijoms suteikti (grindžiant valandų skaičių būtina detaliai nurodyti, pagal konsultacijų turinį).
3.2.4.	Vietos projekto viešinimo išlaidos turi neviršyti didžiausios tinkamų finansuoti viešinimo išlaidų sumos, nustatytos Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą viešinimo taisyklėse, patvirtintose LR Žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 3 d. įsakymu Nr. 3D-925 „Dėl Suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą viešinimo taisyklių patvirtinimo“.
3.2.5.	Transporto priemonės įsigijimo išlaidos yra tinkamos finansuoti tik tuo atveju, jeigu atitinka Vietos projektų administravimo taisyklių 27.1 papunktyje nurodytus reikalavimus.

3.3. Tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas:

I	II	III
Eil. Nr.	**Tinkamos išlaidos pavadinimas**	**Galimas kainos pagrindimo būdas**
3.3.1.	**Naujų prekių įsigijimo:**	
3.3.1.1.	Įrangos, įrenginių, įrankių, mechanizmų, baldų, kitos įrangos, kompiuterinės įrangos ir programų, kitos elektroninės, skaitmeninės technikos, kitų prekių, tiesiogiai susijusių su vietos projekto įgyvendinimu, įsigijimo išlaidos.	Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti pagrįstos: 1. Bent 3 (trimis) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis (panašumo požymį apibūdinantys elementai: ta pati paskirtis, funkcijos, komplektacija, techninė specifikacija) ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, komerciniais pasiūlymais arba jų interneto tinklalapiuose esančiomis kainomis kompiuterio ekrano nuotraukų forma (anglų k. „Print Screen“), arba kitu būdu, leidžiančiu objektyviai palyginti bent 3 (trijų) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, siūlomas kainas. Bent 1 (vienas) rinkos kainą įrodantis dokumentas (komercinis pasiūlymas arba kompiuterio ekrano nuotrauka) turi būti pateiktas iš prekių teikėjo, kurio buveinės registracijos vieta yra ne VVG teritorijoje. Komerciniai pasiūlymai turi būti pasirašyti tiekėjų atstovų. Jei komerciniame pasiūlyme yra nurodytas galiojimo terminas, jis turi galioti paraiškos teikimo dieną. 2. Ministerijos, Agentūros ar kitų ESIF administruojančių institucijų patvirtintais arba nepriklausomų ekspertų atliktais, viešai ESIF administruojančių institucijų interneto svetainėse skelbiamais prekių, paslaugų ir (arba) darbų kainų rinkos tyrimuose nustatytais įkainiais, kurie taikomi tokioms pat išlaidoms įgyvendinant panašaus pobūdžio projektus ir panašiems paramos gavėjams, fiksuotaisiais tokių pat prekių, darbų ir (arba) paslaugų vienetų įkainiais, taikomais panašaus pobūdžio projektams ir paramos gavėjams. Europos Sąjungos struktūriniams fondams (Europos socialiniam fondui, Europos regioninės plėtros fondui, Europos sanglaudos fondui) taikomi rinkos kainų tyrimai (supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai) skelbiami interneto tinklalapio www.esinvesticijos.lt nuorodos „Dokumentai“ skyriaus „Tyrimai“ poskyryje „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“); 3. Atliktų darbų prekių ar paslaugų pirkimų arba viešųjų pirkimų dokumentais, jeigu atliekant pirkimus buvo gauti pasiūlymai, atitinkantys Taisyklių 24.6.1 papunktyje nustatytus reikalavimus komerciniams
3.3.1.2.	Transporto priemonių, atitinkančių Vietos projektų administravimo taisyklių 27.1 papunktyje nurodytus reikalavimus, įsigijimo išlaidos.	
3.3.1.3.	Naujų statybinių medžiagų įsigijimas, kai vietos projekte numatytai veiklai vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų statinių nauja statyba, rekonstravimas ar kapitalinis remontas atliekamas ūkio būdu.	

		pasiūlymams, bent iš trijų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų.
3.3.2.	**Darbų ir paslaugų įsigijimo:**	
3.3.2.1.	Vietos projekte numatytai veiklai vykdyti skirtų gamybinių ir kitų būtinų statinių nauja statyba, rekonstravimas ir (arba) kapitalinis remontas.	Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti pagrįstos: 1.Bent 3 (trimis) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis (panašumo požymį apibūdinantys elementai: ta pati paskirtis, funkcijos, komplektacija, techninė specifikacija) ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, komerciniais pasiūlymais arba jų interneto tinklalapiuose esančiomis kainomis kompiuterio ekrano nuotraukų forma (anglų k. „Print Screen“), arba kitu būdu, leidžiančiu objektyviai palyginti bent 3 (trijų) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, siūlomas kainas. Bent 1 (vienas) rinkos kainą įrodantis dokumentas (komercinis pasiūlymas arba kompiuterio ekrano nuotrauka) turi būti pateiktas iš prekių teikėjo, kurio buveinės registracijos vieta yra ne VVG teritorijoje. Komerciniai pasiūlymai turi būti pasirašyti tiekėjų atstovų. Jei komerciniame pasiūlyme yra nurodytas galiojimo terminas, jis turi galioti paraiškos teikimo dieną. 2. Ministerijos, Agentūros ar kitų ESIF administruojančių institucijų patvirtintais arba nepriklausomų ekspertų atliktais, viešai ESIF administruojančių institucijų interneto svetainėse skelbiamais prekių, paslaugų ir (arba) darbų kainų rinkos tyrimuose nustatytais įkainiais, kurie taikomi tokioms pat išlaidoms įgyvendinant panašaus pobūdžio projektus ir panašiems paramos gavėjams, fiksuotaisiais tokių pat prekių, darbų ir (arba) paslaugų vienetų įkainiais, taikomais panašaus pobūdžio projektams ir paramos gavėjams. Europos Sąjungos struktūriniams fondams (Europos socialiniam fondui, Europos regioninės plėtros fondui, Europos sanglaudos fondui) taikomi rinkos kainų tyrimai (supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai) skelbiami interneto tinklalapio www.esinvesticijos.lt nuorodos „Dokumentai“ skyriaus „Tyrimai“ poskyryje „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“); 3. Atliktų darbų prekių ar paslaugų pirkimų arba viešųjų pirkimų dokumentais, jeigu atliekant pirkimus buvo gauti pasiūlymai, atitinkantys Taisyklių 24.6.1 papunktyje nustatytus reikalavimus komerciniams pasiūlymams, bent iš trijų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų.
3.3.2.2.	Verslo infrastruktūros projekto įgyvendinimo vietoje kūrimas (privažiavimo sklypo, kuriame įgyvendinamas projektas, ribose, apšvietimo įrengimo, vandens tiekimo (įskaitant vandens gręžinį) ir nuotekų šalinimo sistemos įrengimo ir (arba) sutvarkymo, kitos su projekto įgyvendinimu susijusios infrastruktūros kūrimo ar gerinimo darbų išlaidos).	
3.3.3.	**Vietos projekto bendrosios išlaidos** (įskaitant viešinimo priemonių, nurodytų Vietos projektų administravimo taisyklių 157 punkte, įsigijimo):	Vietos projekto bendrosios išlaidos negali viršyti 10 proc. kitų tinkamų finansuoti vietos projekto išlaidų (skaičiuojama nuo visų tinkamų finansuoti išlaidų, išskyrus bendrąsias) ir turi atitikti FSA 3.2.3 papunktį.
3.3.3.1.	Atlyginimas architektams, inžinieriams ir konsultantams už konsultacijas, susijusias su aplinkosauginiu ir ekonominiu tvarumu, įskaitant galimybių studijų, verslo planų (veiklos ir (arba) projekto aprašų) ir kitų su jais susijusių dokumentų rengimą, kai šios išlaidos, susijusios su nekilnojamojo turto statyba ir gerinimu, naujų įrenginių ir įrangos, įskaitant techniką, pirkimu.	Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti pagrįstos: 1. Bent 3 (trimis) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis (panašumo požymį apibūdinantys elementai: ta pati paskirtis, funkcijos, komplektacija, techninė specifikacija) ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, komerciniais pasiūlymais arba jų interneto tinklalapiuose esančiomis kainomis kompiuterio ekrano nuotraukų forma (anglų k. „Print Screen“), arba kitu būdu, leidžiančiu objektyviai palyginti bent 3 (trijų) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, siūlomas kainas. Bent 1 (vienas) rinkos kainą įrodantis dokumentas (komercinis pasiūlymas arba kompiuterio ekrano nuotrauka) turi būti pateiktas iš prekių teikėjo, kurio buveinės registracijos vieta yra ne VVG teritorijoje.

		Komerciniai pasiūlymai turi būti pasirašyti tiekėjų atstovų. Jei komerciniame pasiūlyme yra nurodytas galiojimo terminas, jis turi galioti paraiškos teikimo dieną. 2. Ministerijos, Agentūros ar kitų ESIF administruojančių institucijų patvirtintais arba nepriklausomų ekspertų atliktais, viešai ESIF administruojančių institucijų interneto svetainėse skelbiamais prekių, paslaugų ir (arba) darbų kainų rinkos tyrimuose nustatytais įkainiais, kurie taikomi tokioms pat išlaidoms įgyvendinant panašaus pobūdžio projektus ir panašiems paramos gavėjams, fiksuotaisiais tokių pat prekių, darbų ir (arba) paslaugų vienetų įkainiais, taikomais panašaus pobūdžio projektams ir paramos gavėjams. Europos Sąjungos struktūriniams fondams (Europos socialiniam fondui, Europos regioninės plėtros fondui, Europos sanglaudos fondui) taikomi rinkos kainų tyrimai (supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai) skelbiami interneto tinklalapio www.esinvesticijos.lt nuorodos „Dokumentai“ skyriaus „Tyrimai“ poskyryje „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“); 3. Atliktų darbų prekių ar paslaugų pirkimų arba viešųjų pirkimų dokumentais, jeigu atliekant pirkimus buvo gauti pasiūlymai, atitinkantys Taisyklių 24.6.1 papunktyje nustatytus reikalavimus komerciniams pasiūlymams, bent iš trijų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų.
3.3.3.2.	Vietos projekto viešinimo išlaidos	1. Tinkamos finansuoti išlaidos turi būti pagrįstos įkainiais, nurodytais Lietuvos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 3 d. įsakyme Nr. 3D-925 „Dėl suteiktos paramos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programą viešinimo taisyklių patvirtinimo“. 2. Bent 3 (trimis) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis (panašumo požymį apibūdinantys elementai: ta pati paskirtis, funkcijos, komplektacija, techninė specifikacija) ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, komerciniais pasiūlymais arba jų interneto tinklalapiuose esančiomis kainomis kompiuterio ekrano nuotraukų forma (anglų k. „Print Screen“), arba kitu būdu, leidžiančiu objektyviai palyginti bent 3 (trijų) skirtingų prekių tiekėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, siūlomas kainas. Bent 1 (vienas) rinkos kainą įrodantis dokumentas (komercinis pasiūlymas arba kompiuterio ekrano nuotrauka) turi būti pateiktas iš prekių teikėjo, kurio buveinės registracijos vieta yra ne VVG teritorijoje. Komerciniai pasiūlymai turi būti pasirašyti tiekėjų atstovų. Jei komerciniame pasiūlyme yra nurodytas galiojimo terminas, jis turi galioti paraiškos teikimo dieną. 3. Atliktų darbų prekių ar paslaugų pirkimų arba viešųjų pirkimų dokumentais, jeigu atliekant pirkimus buvo gauti pasiūlymai, atitinkantys Taisyklių 24.6.1 papunktyje nustatytus reikalavimus komerciniams pasiūlymams, bent iš trijų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų..
3.3.4.	**Netiesioginės vietos projekto išlaidos**	Netiesioginės vietos projekto išlaidos, kurioms apmokėti taikomas supaprastintas išlaidų mokėjimo būdas – fiksuotoji norma, apskaičiuotos pagal Vietos projektų administravimo taisyklių 6 priede pateikiamą aprašą ir neviršijančios jame nustatytų ribų.
3.4. Netinkamos finansuoti išlaidos yra nurodytos Vietos projektų administravimo taisyklių 28 punkte:		
3.4.1. neatitinkančios Vietos projektų administravimo taisyklių 27 punkte nurodytų tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų ir neišvardytos FSA; 3.4.2. neišvardytos patvirtintoje vietos projekto paraiškoje (po vietos projekto paraiškos pateikimo neleidžiama įtraukti naujų išlaidų ar jas keisti kitomis); 3.4.3. išlaidų dalis, viršijanti tinkamų finansuoti išlaidų įkainį (kai toks yra nustatytas);		

3.4.4. nepagrįstai didelės išlaidos;
3.4.5. nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidos;
3.4.6. naudotų prekių įsigijimo išlaidos;
3.4.7. baudos, nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos;
3.4.8. trumpalaikio turto, įgyto paramos gavėjo projekto, kurio vertė yra mažesnė nei paramos gavėjo numatyta mažiausia ilgalaikio turto vertė, paramos lėšomis, išlaidos;
3.4.9. traktoriai ekskavatoriai, mini ekskavatoriai, keturračiai – mažieji traktoriai;
3.4.10. išlaidos, nepagrįstos faktine gautų prekių, atliktų darbų ar suteiktų paslaugų verte;
3.4.11. išlaidos, kurios buvo finansuotos (apmokėtos) iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir (arba) savivaldybių biudžetų, kitų piniginių išteklių, kuriais disponuoja valstybė ir (arba) savivaldybės, ES struktūrinių fondų, kitų ES finansinės paramos priemonių ar kitos tarptautinės paramos lėšų ir kurioms apmokėti skyrus paramos VPS įgyvendinti lėšų jos būtų pripažintos tinkamomis finansuoti ir apmokėtos daugiau nei vieną kartą (jeigu vietos projekto vykdytojo – viešojo juridinio asmens veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų ir jis iki vietos projekto patvirtinimo patiria vietos projekto bendrųjų išlaidų, jos gali būti pripažintos tinkamomis tuomet, jeigu buvo apmokėtos iš Lietuvos Respublikos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų asignavimų, kurie skirti projektams avansuoti);
3.4.12. PVM, kurį vietos projekto vykdytojas (išskyrus vietos projektų vykdytojus, nurodytus Vietos projektų administravimo taisyklių 27.5 papunktyje) pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą turi ar galėtų turėti galimybę įtraukti į PVM ataskaitą (net jei tokio PVM vietos projektų vykdytojas į atskaitą neįtraukė), yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų;
3.4.13. išlaidos, nebūtinos vietos projektui sėkmingai įgyvendinti ir neatitinkančios patikimo finansų valdymo principo, pavyzdžiui, vietos projekto poreikius viršijančių techninių parametrų gaminių, prabangaus dizaino (apdailos) gaminių ar gaminių su projekto vykdytojui nereikalingomis funkcijomis (už kurias sumokama papildomai) įsigijimo išlaidos, prabangos prekių ar medžiagų įsigijimo išlaidos (išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, pavyzdžiui, kai nėra kitos galimybės);
3.4.14. išlaidos, reikalingos skaitmeninės (virtualios) valiutos, pvz. kriptovaliutų, bitkoinų ir kitų, operacijoms atlikti ir su tuo susijusioms veikloms vykdyti;
3.4.15. vidaus vandenų transporto priemonės, priskiriamos žvejybos laivams, mažiesiems laivams (išskyrus irklines valtis ir baidares), pramoginiams laivams, sportiniams laivams, asmeniniams laivams (vandens motociklams), kaip nurodyta Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse;
3.4.16. visų tipų orlaiviams priskiriami aparatai (mašinos), kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos aviacijos įstatyme ir kituose tai reglamentuojančiuose teisės aktuose;
3.4.17. miškų ūkio įranga ir technika (medienos ištraukimo traktoriai, savikrovės priekabos, medvežiai, miškavežiai, medkirtės ar medžių kirtimo galvutės, medžių ir (arba) krūmų pjovimo ir skiedrų ruošimo kombainai energetinėms plantacijoms, mechanizmai šakoms į rulonus presuoti, medienos smulkintuvai, kapoklės;
3.4.18. transporto priemonės, kurios priskiriamos ir (arba) prilyginamos L kategorijai (mopedai, motociklai, triračiai, keturračiai motociklai, bagiai, kartingai ir pan.); M kategorijai (lengvieji automobiliai ir autobusai) ir jai priskiriamų kėbulų tipams, išskyrus autokatafalkus ir 8 sėdimų vietų transporto priemones, skirtas keleiviams vežti; N kategorijai priskiriamų kėbulų tipams, kurių kodai – BAE, BAF, BAG, BAH, BAM, BC, BD, BAN, BAR, BAS (vilkikai, sunkvežimiai, šaldytuvai); G kategorijai (visureigiai) ir jai priskiriamų kėbulų tipams; O kategorijai (priekabos ir puspriekabės) priskiriamas transporto priemones, kurių kodas – DD (L kategorijos priemonės priekaba); specialiosios paskirties transporto priemones (gyvenamieji automobiliai, kemperiai ir kt.), kurių kodai – SA, SB, SC, SE, SJ, SN, SR, ST, SV ir SZ;
3.4.19. paprastojo (einamojo) remonto išlaidos;
3.4.20. išlaidos reklamai, skirtai ne projektui viešinti;
3.4.21. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas nesilaikant pirkimo procedūrų, nustatytų Pirkimų taisyklėse;
3.4.22. žemės pirkimo ir (arba) nuomos išlaidos, išlaidos, susijusios su turto nuomos sutartimi, turto nuomos mokestis, palūkanų mokėjimo, netiesioginės išlaidos, draudimo įmokos;
3.4.23. gyvūnų, vienmečių augalų įsigijimo išlaidos;
3.4.24. bendrosios išlaidos ar jų dalis, sutampančios su netiesioginėmis išlaidomis ar jų dalimi;
3.4.25. investicijos į turtą, kurio valdymo (naudojimo) teisė pareiškėjui apribota (turtas areštuotas).

4. VIETOS PROJEKTŲ TINKAMUMO FINANSUOTI SĄLYGOS IR VIETOS PROJEKTŲ VYKDYTOJŲ ĮSIPAREIGOJIMAI			
Šioje FSA dalyje nurodytos tinkamumo finansuoti sąlygos pareiškėjui, vietos projektui, vietos projekto suderinamumui su horizontaliosiomis ES politikos sritimis, tinkamam vietos projekto finansavimo šaltiniui. Taip pat vietos projektų vykdytojų įsipareigojimai – vietos projekto vykdytojų sutikimas prisiimti pareigas, susijusias su parama vietos projektui įgyvendinti, ir jų laikytis iki vietos projekto įgyvendinimo kontrolės laikotarpio pabaigos.			
4.1.	Vietos projektų tinkamumo vertinimo tvarką nustato Vietos projektų administravimo taisyklių 102–105 punktai.		
4.2.	**Tinkamumo finansuoti sąlygos**:		
4.2.1.	**Bendrosios tinkamumo sąlygos pareiškėjui** numatytos Vietos projektų administravimo taisyklių 18.1 ir 22.1 papunkčiuose.		
4.2.2.	**Specialiosios tinkamumo sąlygos pareiškėjui**:		
Eil. Nr.	**Vietos projektų finansavimo sąlyga**	**Patikrinamumas** (Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto paraiškos vertinimo metu** bus vertinama atitiktis finansavimo sąlygai, t. y. kokius rašytinius įrodymus turi pateikti pareiškėjas, kad būtų teigiamai įvertinta atitiktis finansavimo sąlygai)	**Kontroliuojamumas (kai taikoma)** (Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto įgyvendinimo metu ir vietos projekto kontrolės laikotarpiu** bus vertinama atitiktis finansavimo sąlygai, t. y. kokius rašytinius įrodymus turės pateikti vietos projekto vykdytojas patikrų vietoje ir ex-post patikrų metu, kad Agentūra galėtų įsitikinti, jog yra visiškai laikomasi finansavimo sąlygų)
I	**II**	**III**	**IV**
4.2.2.1.	Pareiškėjais gali būti tik Šakių rajone (išskyrus Šakių miestą) ne trumpiau kaip 3 metus iki paraiškos pateikimo dienos nepertraukiamai savo gyvenamąją vietą deklaravę fiziniai asmenys;	Atitiktis tinkamumo sąlygai nustatoma vietos projekto paraiškos vertinimo metu. Pareiškėjas prie paraiškos pateikia: gyvenamosios vietos deklaraciją.	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus.
4.2.2.2.	Pareiškėjas ne trumpiau nei 1 metus iki paraiškos pateikimo dienos negali būti susijęs su juridiniais asmenimis (negali būti privataus juridinio asmens vadovu, savininku, akcininku).	Atitiktis tinkamumo sąlygai nustatoma vietos projekto paraiškos vertinimo metu. Pareiškėjas paraiškos 3 lentelėje „Vietos projekto idėjos aprašymas“, 4 lentelėje „Vietos projekto atitiktis vietos projektų atrankos kriterijams“ bei verslo plane pateikia informaciją apie savo veiklą iki paraiškos pateikimo dienos, prie paraiškos pateikia savo CV.	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus.
4.2.3.	**Bendrosios tinkamumo sąlygos vietos projektui** numatytos Vietos projektų administravimo taisyklių 23.1 papunktyje		
4.2.4.	**Papildomos tinkamumo sąlygos vietos projektui:**		
Eil. Nr.	**Vietos projektų finansavimo sąlyga**	**Patikrinamumas**	**Kontroliuojamumas (kai taikoma)**

		(Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto paraiškos vertinimo metu** bus vertinama atitiktis finansavimo sąlygai, t. y. kokius rašytinius įrodymus turi pateikti pareiškėjas, kad būtų teigiamai įvertinta atitiktis finansavimo sąlygai)	(Pateikiamas paaiškinimas, kaip **vietos projekto įgyvendinimo metu ir vietos projekto kontrolės laikotarpiu** bus vertinama atitiktis finansavimo sąlygai, t. y. kokius rašytinius įrodymus turės pateikti vietos projekto vykdytojas patikrų vietoje ir ex-post patikrų metu, kad Agentūra galėtų įsitikinti, jog yra visiškai laikomasi finansavimo sąlygų)
I	**II**	**III**	**IV**
4.2.4.1.	Ekonominės veiklos pradžios atveju darbo vieta sukuriama pareiškėjui. Ekonominės veiklos plėtros atveju, darbo vieta sukuriama tik Šakių rajone (išskyrus Šakių miestą) gyvenamąją vietą deklaravusiam asmeniui.	Atitiktis vietos projekto tinkamumo sąlygai nustatoma vietos projekto paraiškos vertinimo metu pagal paraiškos 3 lentelėje „Vietos projekto idėjos aprašymas“ pateiktą informaciją, prie vietos projekto paraiškos pateiktus dokumentus (įsipareigojimas sukurti darbo vietą sau pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba įsipareigojimas sukurti darbo vietą (etatą) Šakių rajone (išskyrus Šakių miestą) gyvenamąją vietą deklaravusiam asmeniui.	Vertinama pagal galutinėje vietos projekto įgyvendinimo ataskaitoje ir kontrolinio laikotarpio metu metinėje užbaigto vietos projekto ataskaitoje pateiktą informaciją ir dokumentus (pateikiamas verslo liudijimas arba individualios veiklos pažyma, gyvenamosios vietos deklaracija).
4.2.4.2.	Prie vietos projekto paraiškos turi būti pateiktas pilnai parengtas vietos projekto verslo planas. Vietos projekto verslo plano forma pateikiama 2 priede. Nepateikus ar pateikus parengtą iš dalies verslo planą (nepilnai užpildžius finansinę dalį), nesiunčiamas pareiškėjui paklausimas, tinkamumo vertinimo metu, formuojama neigiama išvada, kuri teikiama svarstyti Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos projektų atrankos komitetui.		
4.2.4.3.	Jeigu pagal VPS priemonę remiama veikla, susijusi su verslo kūrimu, taikomos šios papildomos tinkamumo finansuoti sąlygos: 1. Vietos projekte numatytas verslas turi atitikti ekonomines veiklas, kurios remiamos pagal VPS. Viename projekte gali būti numatyta keletas remiamų ekonominės veiklos rūšių. Vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK), **neremiamų** ekonominės veiklos rūšių sąrašas yra toks: 1.1. alkoholinių gėrimų gamyba ir prekyba jais; 1.2. tabako gaminių gamyba ir prekyba jais; 1.3. ginklų ir šaudmenų gamyba ir prekyba jais; 1.4. azartinių lošimų, lažybų, loterijų organizavimas; 1.5. didmeninė ir mažmeninė prekyba, išskyrus mažmeninę prekybą savo pagaminta produkcija; 1.6. finansinis tarpininkavimas, pagalbinė finansinio tarpininkavimo veikla, virtualiųjų valiutų leidybos (gamybos) ir prekybos veikla; 1.7. draudimo, perdraudimo ir pensijų lėšų kaupimo veikla; 1.8. nekilnojamojo turto operacijos; 1.9. teisinės veiklos organizavimas;		

	1.10. medžioklė, gyvūnų gaudymas spąstais ir kitais įrankiais, medžioklės ir brakonieriavimo patirties sklaida ir su tuo susijusios paslaugos; 1.11. krovininio kelių transporto ir perkraustymo veikla; 1.12. už paramos lėšas įgyto turto nuoma, išskyrus poilsio ir sporto reikmenų nuomą; 1.13. farmacinė veikla; 1.14. informacinių paslaugų veikla (duomenų apdorojimo, interneto serverių paslaugų (prieglobos) ir su ja susijusi veikla, interneto vartų paslaugų veikla; 1.15. žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė bei akvakultūra (pagal EVRK A sekcijos „Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė“ 1, 2 ir 3 skyriai), išskyrus paslaugas žemės ūkiui, kaip nurodyta Paslaugų žemės ūkiui sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. sausio 25 d. nutarimu Nr. 76 „Dėl Paslaugų žemės ūkiui sąrašo patvirtinimo“;
4.2.5.	**Tinkamumo sąlygos, susijusios su horizontaliosiomis ES politikos sritimis, numatytos Vietos projektų administravimo taisyklių 29 punkte**
4.2.6.	**Bendrosios tinkamumo sąlygos tinkamiems vietos projekto finansavimo šaltiniams, numatytos Vietos projektų administravimo taisyklių 32 punkte**
4.3.	**Vietos projekto vykdytojo įsipareigojimai:**
4.3.1.	**Bendrieji vietos projekto vykdytojo įsipareigojimai numatyti Vietos projektų administravimo taisyklių 35 punkte**
4.3.2.	**Papildomi vietos projekto vykdytojo įsipareigojimai**
4.3.2.1.	Projektą įgyvendinti per nurodytą laikotarpį, kuris neviršija 18 mėnesių nuo paramos sutarties pasirašymo dienos (įgyvendinimo trukmė nurodoma paramos paraiškoje ir verslo plane).
4.3.2.2.	Pradėti projekto įgyvendinimo darbus ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo paramos sutarties pasirašymo dienos. Įgyvendinimo darbų pradžia – laikas, kai pradedami su investicija susiję faktiniai statybos darbai arba prisiimamas pirmasis teisiškai privalomas sutartinis įsipareigojimas užsakyti ir (arba) įsigyti įrenginius, arba bet kuris kitas įsipareigojimas, dėl kurio investicija tampa neatšaukiama, priklausomai nuo to, kuris įvykis pirmesnis. Nekilnojamojo turto pirkimas ir parengiamieji darbai, pvz., leidimų gavimas, nelaikomi darbų pradžia.
4.3.2.3.	Iki pirmo mokėjimo prašymo pateikti pasirašytą paskolos sutartį.
4.3.2.4.	Iki projekto įgyvendinimo pabaigos sukurti numatytas naujas darbo vietas, susijusias su projekto veikla, kuriai prašoma paramos, ir išlaikyti jas iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos. Įsipareigojimo sukurti ir išlaikyti naujas darbo vietas laikymosi vertinimo tvarka nustatyta Projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-718 „Dėl Projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodikos patvirtinimo“ (pagal galiojančią aktualią redakciją).
4.3.2.5.	Nuo paramos paraiškos pateikimo dienos iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos tvarkyti buhalterinę apskaitą.
4.3.2.6.	Užtikrinti, kad visos projekto metu įgytos investicijos atitiks darbo saugos reikalavimus.
4.3.2.7.	Ne vėliau kaip per 10 darbo dienų pranešti VVG ir Agentūrai apie bet kurių duomenų, nurodytų pateiktoje ir užregistruotoje paramos paraiškoje pasikeitimus.
4.3.2.8.	Pasikeitus Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijoje (toliau – Deklaracija) pateiktiems duomenims, atnaujintą Deklaraciją per 10 darbo dienų nuo duomenų pasikeitimo fakto pateikti VPS vykdytojai.
4.3.2.9.	Projekto įgyvendinimo metu ir projekto kontrolės laikotarpiu užtikrinti atitiktį atrankos kriterijams, už kuriuos projektui suteikiami balai.
4.3.2.10.	Pateikti detalų atliktų darbų aktą (su kiekvienu mokėjimo prašymu, kuriame deklaruojamos statybos išlaidos).
4.3.2.11.	Užbaigus statybos darbus pateikti statybos užbaigimo dokumentus, kai jie privalomi pagal teisės aktų nuostatas (ne vėliau kaip galutinio mokėjimo prašymo pateikimo dieną).

4.3.2.12.	Iki galutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos parengti naudoti įrangą ir (arba) techniką ir vėliausiai su galutiniu mokėjimo prašymu pateikti įrangos ir (arba) technikos įrengimo ir (arba) sumontavimo darbų užbaigimo aktus ar kitus lygiaverčius dokumentus, kuriuose patvirtinama, kad už paramos lėšas įsigyta įranga ir (arba) technika tinkamai sumontuota ir veikia.
4.3.2.13.	Nuo paramos paraiškos pateikimo dienos iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos užtikrinti, kad nebus galimai neteisėtai sukurtos tokiai paramai gauti reikalingos sąlygos kaip nustatyta Galimai neteisėtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikoje.
4.3.2.14.	Pasiekti ir iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos išlaikyti paramos paraiškoje numatytus projekto priežiūros rodiklius.
4.3.2.15.	Jeigu pagal VPS priemonę remiama veikla, susijusi su maisto tvarkymu (maisto tvarkymas – bet koks poveikis maistui arba veiksmai su juo ar atskiromis jo sudėtinėmis dalimis (įskaitant maisto gaminimą, ruošimą, perdirbimą, pakavimą, laikymą, saugojimą, vežimą, paskirstymą, tiekimą, pateikimą parduoti, pardavimą), galintys turėti įtakos maisto saugai, kokybei ir mitybos vertei), FSA dalyje, kuri skirta papildomiems vietos projektų vykdytojų įsipareigojimams, turi būti numatytas vietos projekto vykdytojo įsipareigojimas užtikrinti privalomų maisto tvarkymo subjektų pareigų, susijusių su maisto tvarkymo veikla, laikymąsi. Privalomos pareigos nustatytos Lietuvos higienos normoje HN 15:2005 „Maisto higiena“, patvirtintoje Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-675 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 15:2005 „Maisto higiena“ patvirtinimo“, ir Maisto tvarkymo subjektų patvirtinimo ir registravimo reikalavimuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2008 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. B1-527 „Dėl maisto tvarkymo subjektų patvirtinimo ir registravimo reikalavimų patvirtinimo“. Vietos projekto vykdytojas ne vėliau kaip su galutiniu mokėjimo prašymu turi pateikti VPS vykdytojai įsipareigojimo užtikrinti privalomų maisto tvarkymo subjektų pareigų, susijusių su maisto tvarkymo veikla, laikymosi įrodymo dokumentus.
4.3.2.16.	Užtikrinti, jog iš projekto lėšų įsigytos investicijos atitiks taikytinus ES ir nacionalinius standartus (laikoma, kad įsigytos prekės atitinka ES ir nacionalinius standartus, jeigu jos pažymėtos ženklu „CE“ (ženklas „CE“ – tai įrodymas, kad įsigytas produktas buvo įvertintas ir atitinka ES saugos, sveikatos ir aplinkos apsaugos reikalavimus) arba jomis viešai ir laisvai prekiaujama Lietuvos Respublikoje (įsigijus išrašomi visi pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus privalomi pirkimo–pardavimo faktą patvirtinantys dokumentai, pateikiami atitiktį standartams įrodantys dokumentai ar jų kopijos, jeigu pardavėjas tokius dokumentus privalo turėti)).
4.3.2.17.	Naujos darbo vietos sukūrimo fakto įrodymus (verslo liudijimo arba individualios veiklos pažymos kopijas (verslo liudijime arba individualios veiklos pažymoje nurodyta ekonominė veikla turi atitikti ekonominės veiklos rūšies kodą, nurodytą projekto paraiškoje ir verslo plane; Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pažyma apie įdarbintus asmenis, darbo sutartis, kuriose pareigybė turi atitikti nurodytą projekto paraiškoje ir verslo plane) pateikti VVG ir Agentūrai ne vėliau kaip paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dieną.
4.3.2.18.	Kiti papildomi vietos projekto vykdytojo įsipareigojimai numatyti Vietos projektų administravimo taisyklių 41–46 punktuose.

5. PRIE VIETOS PROJEKTO PARAIŠKOS PRIDEDAMI DOKUMENTAI	
Kartu su užpildyta vietos projekto paraiška (jeigu žemiau nurodytuose papunkčiuose ir Vietos projektų administravimo taisyklėse nenurodyta kitaip) pareiškėjas privalo pateikti šiuos dokumentus (turi būti pateikiamas originalas arba kopija, patvirtinta pareiškėjo (arba įgalioto asmens) parašu ir antspaudu (jei toks yra ar jį privaloma turėti) arba notaro Lietuvos Respublikos notariato įstatymo nustatyta tvarka):	
5.1. Turi būti pateikti šie dokumentai:	1. Dokumentai, pagrindžiantys atitiktį vietos projektų atrankos kriterijams: 1.1. Rašytinis įsipareigojimas sukurti darbo vietą. 1.2. Inovacijas pagrindžiantys dokumentai. 1.3. Kiti dokumentai, pagrindžiantys pareiškėjo atitiktį vietos projekto atrankos kriterijams. 2. Dokumentai, pagrindžiantys atitiktį tinkamumo sąlygoms, susijusioms su tinkamomis finansuoti išlaidomis:

	2.1. Pareiškėjo sprendimas dėl ilgalaikio turto vertės (nuo kokios sumos pareiškėjo apskaitoje apskaičiuojamas ilgalaikis turtas), nusidėvėjimo normatyvai; 2.2. Patirtas išlaidas pagrindžiantys ir įrodantys dokumentai (sutartys, sąskaitos faktūros, bankiniai pavedimai). 3. Dokumentai, pagrindžiantys tinkamas vietos projekto išlaidas: 3.1. Komerciniai pasiūlymai; 3.2. Interneto tinklalapiuose esančių kainų kompiuterio ekrano nuotraukos (anglų k. „Print Screen“); 3.3. Kiti dokumentai, leidžiantys objektyviai palyginti prekių ir (arba) paslaugų kainas.
	4. Dokumentai, pagrindžiantys pareiškėjo tinkamumą: 4.1. Gyvenamosios vietos deklaracija; 4.2. Asmens tapatybės dokumento kopija; 4.3. Individualios veiklos vykdymo pažyma, verslo liudijimas. Pajamų deklaracija už 2021 m. Dokumentai apie 2022 m. gautas pajamas. (taikoma pareiškėjui verslo plėtros atveju). 4.4. Pareiškėjo rašytinis prašymas nušalinti nuo vietos projektų atrankos (apimantis FSA rengimo (taikoma tuo atveju, jeigu pagal konkrečią VPS priemonę ar veiklos sritį yra suplanuota įgyvendinti vieną vietos projektą arba kai yra faktinės aplinkybės, įrodančios interesų konfliktą), vietos projektų paraiškų vertinimo, vietos projektų tvirtinimo etapus) (taikoma, kai vietos projekto paraišką teikia VVG kolegialaus valdymo organo narys, VVG darbuotojas arba šiems nurodytiems asmenims artimi asmenys, todėl kyla interesų konfliktas ir (arba) atsiranda asmeninis suinteresuotumas, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo 2 str. ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 966/2012 57 str.); 4.5. Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pažyma apie pareiškėjo atsiskaitymą su Lietuvos Respublikos valstybės biudžetu (netaikoma, kai mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas; tokiu atveju pateikiamas tai įrodantis dokumentas); 4.6. Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pažyma apie pareiškėjo atsiskaitymą su valstybės socialinio draudimo fondu (netaikoma, kai mokesčių, delspinigių, baudų mokėjimas atidėtas Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka arba dėl šių mokesčių, delspinigių, baudų vyksta mokestinis ginčas; tokiu atveju pateikiamas tai įrodantis dokumentas); 4.7. Kiti dokumentai, pagrindžiantys pareiškėjo tinkamumą, nurodyti Vietos projektų administravimo taisyklėse ir FSA. 5. Dokumentai, pagrindžiantys vietos projekto tinkamumą: 5.1. Vietos projekto verslo planas, parengtas pagal FSA 2 priedo formą; 5.2. Turto, į kurį planuojama investuoti, registravimo dokumentų kopijos; 5.3. Patalpų, kuriose bus saugomas įsigytas ilgalaikis turtas, teisėto naudojimo pagrindą įrodantys dokumentai, VĮ Registrų centro nekilnojamojo turto duomenų bazės išrašas; 5.4. Statinio techninis projektas arba projektiniai pasiūlymai ir statinio statybos kainos apskaičiavimas, parengti pagal Vietos projektų administravimo taisyklių 23.1.8 papunktyje nurodytus reikalavimus. (Taikoma, jei vietos projekte, vadovaujantis Vietos projektų administravimo taisyklių 23.1.8 papunkčiu, numatyti statinio statybos (naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas) ar infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo darbai. Šie dokumentai turi būti parengti ir (arba) išduoti iki vietos projekto paraiškos pateikimo dienos ir pateikti kartu su paraiška arba parengti ir (arba) išduoti iki pirmojo mokėjimo prašymo dienos ir pateikti ne vėliau kaip

	su pirmuoju mokėjimo prašymu. Tuo atveju, jeigu statybą leidžiantys dokumentai teisės aktų nustatyta tvarka turi būti pateikti informacinėje sistemoje „Infostatyba“, jų atskirai teikti nereikia (reikia nurodyti paraiškos 11 dalyje „Pridedami dokumentai“)); 5.5. Paprastojo remonto projektas pagal statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“, reikalavimus. Šis dokumentas turi būti pateiktas kartu su paraiška arba ne vėliau kaip iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos; 5.6. STR 1.04.04:2017 parengtas supaprastintas statybos, rekonstravimo projektas ar kapitalinio remonto aprašas (kai juos privaloma rengti) ir statybą leidžiantis dokumentas (kai jis privalomas pagal statybos techninį reglamentą STR 1.05.01:2017) arba kiti dokumentai (sklypo planas su pažymėtais esamais ir projektuojamais statiniais, jų eksplikacija ir aiškinamasis raštas), ir statinio statybos kainos apskaičiavimas (projekto statinio statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalis). (Šie dokumentai turi būti pateikti, jei vietos projekte, vadovaujantis Vietos projektų administravimo taisyklių 23.1.10 papunkčiu, numatyta tik nesudėtingų statinių statyba, rekonstravimas ar kapitalinis remontas. Šiuos dokumentus privaloma pateikti kartu su vietos projekto paraiška arba ne vėliau kaip iki pirmojo mokėjimo prašymo pateikimo dienos. Tuo atveju, jeigu statybą leidžiantis dokumentas teisės aktų nustatyta tvarka turi būti pateiktas informacinėje sistemoje „Infostatyba“, jo atskirai teikti nereikia (reikia nurodyti paraiškos 11 dalyje „Pridedami dokumentai“)); 5.7. Dokumentai, įrodantys, kad vietos projekto vykdytojui suteikta teisė valdyti, naudoti ir disponuoti nekilnojamuoju turtu bei leista atlikti vietos projekte numatytas investicijas (taikoma, kai vietos projekte numatytos investicijos į nekilnojamąjį turtą. Turi būti pateikti dokumentai, atitinkantys Vietos projektų administravimo taisyklių 23.1.12 papunktyje nurodytus reikalavimus); 5.8. Rašytinis Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pritarimas planuojamai veiklai vykdyti (teikiamas tuo atveju, jeigu vietos projekte investuojama į valstybinės žemės sklypą, kuris yra nesuformuotas); 5.9. Visų nekilnojamojo turto savininkų sutikimai dėl vietos projekte numatytų investicijų (taikoma, kai vietos projekte numatytos investicijos į nekilnojamąjį turtą ir jis nuosavybės teise priklauso keliems bendraturčiams (įskaitant bendrosios jungtinės nuosavybės teise valdomą nekilnojamąjį turtą, priklausantį sutuoktiniams). Atitiktis šiai tinkamumo sąlygai gali būti tikslinama iki vietos projekto tinkamumo vertinimo pabaigos); 5.10. Poveikio aplinkai įvertinimo dokumentai arba atrankos išvada dėl poveikio aplinkai vertinimo (jei reikia); 5.11. Licencija arba leidimas verstis vietos projekte numatyta veikla (Taikoma, jei vietos projekte numatytos investicijos, susijusios su licencijuojama veikla arba veikla, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas. Dokumentai turi būti pateikti ne vėliau kaip kartu su galutiniu mokėjimo prašymu). 5.12. Kiti dokumentai, pagrindžiantys vietos projekto tinkamumą, nurodyti Vietos projektų administravimo taisyklėse ir FSA. 6. Dokumentai, pagrindžiantys atitiktį horizontaliosioms ES politikos sritims: 6.1. Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracija, kurios forma patvirtinta Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 4-119 „Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo“, ir paskelbta VVG interneto svetainėje adresu www.sakiukrastovvg.lt (taikoma Vietos projektų administravimo taisyklių 29.3 papunktyje nurodytiems atvejams). FSA 4 priedas; 6.2. „Vienos įmonės“ deklaracija pagal 2013 m. gruodžio 18 d. Europos Komisijos reglamentą (ES) Nr. 1407/2013 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai (OL 2013 L 352, p. 1), jos forma paskelbta VVG interneto svetainėje adresu www.sakiukrastovvg.lt (taikoma siekiant pagrįsti, kad parama vietos projektui įgyvendinti skiriama nepažeidžiant ES teisės normų, susijusių su nereikšminga (*de minimis*) pagalba, kaip nurodyta Vietos projektų administravimo taisyklių 29.3 papunktyje). FSA 5 priedas.

	7. Dokumentai, pagrindžiantys nuosavo indėlio tinkamumą: 7.1. Dokumentai, įrodantys, kad pareiškėjas turi pakankamai nuosavų lėšų prisidėti prie vietos projekto įgyvendinimo. Įrodymo dokumentai turi būti išduoti arba sukurti (pvz., naudojantis el. bankininkystės sistema) finansų institucijų (bankų, kredito unijų). Dokumentai turi būti pateikti ne vėliau kaip iki vietos projekto paraiškos vertinimo pabaigos; 7.2. Jeigu pareiškėjas prie vietos projekto įgyvendinimo prisideda skolintomis lėšomis, skolintos lėšos pagrindžiamos kartu su vietos projekto paraiška, pateikiant paskolos ar finansinės nuomos (lizingo) suteikimo galimybės patvirtinimo dokumentus. Jei paskolą planuoja suteikti fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra finansų įstaiga, kartu su vietos projekto paraiška pateikiamas šio asmens sutikimas dėl paskolos suteikimo ir jo banko sąskaitos išrašas, kita informacija apie lėšas, esančias terminuotose ir (arba) kaupiamuosiuose indėliuose (pagrindimo dokumentai turi būti sudaryti ir išduoti ne anksčiau kaip 10 darbo dienų iki paramos paraiškos pateikimo, pasirašyti banko darbuotojo). VPS vykdytoja tikrina, ar paskolą ketinantis suteikti asmuo turi reikiamą lėšų sumą: fizinis ar juridinis asmuo, kuris nėra finansų įstaiga, gali suteikti paskolą, ne didesnę nei pinigų likutis banko sąskaitoje ir (arba) terminuotose, kaupiamuosiuose indėliuose. Šio patikrinimo metu Agentūra suteikia VPS vykdytojai reikiamą metodinę pagalbą. Iki pirmo mokėjimo prašymo, kuriame prašoma kompensuoti skolintomis lėšomis įgyvendintas investicijas, pateikimo, vietos projekto vykdytojas turi pateikti pasirašytą paskolos ar finansinės nuomos (lizingo) sutartį; 8. Kiti dokumentai: 8.1. Įgaliojimas teikti vietos projekto paraišką (taikoma tuo atveju, jeigu paraišką teikia ne pareiškėjas, bet įgaliotas asmuo. Tokiu atveju turi būti pateiktas tinkamas įgaliojimas. Įgaliojimas laikomas tinkamu, jeigu jis patvirtintas notaro. Įgaliojime turi būti nurodytas asmuo, turintis teisę pateikti (ir pasirašyti, jei taikoma) vietos projekto paraišką, įgaliojimo galiojimo terminas).
5.2.	Pareiškėjas gali pateikti kitus papildomus dokumentus, kurie, pareiškėjo manymu, gali būti svarbūs vertinant vietos projektą.
5.3.	VPS vykdytoja gali paprašyti pateikti kitus papildomus dokumentus, reikalingus vietos projekto vertinimui.
5.4.	Paraiška ir visi pridedami priedai turi būti užpildyti lietuvių kalba, kartu su vietos projekto paraiška teikiami priedai turi būti sudaryti lietuvių kalba arba kartu turi būti pateikiamas oficialus vertimų biuro, įmonės ar vertėjo (fizinio asmens) pasirašytas vertimas į lietuvių kalbą ir pateikiami el. paštu sakiuvvg@gmail.com. Teikiama paraiška turi būti word formatu, verslo planas excel formatu, kiti dokumentai teikiami skenuoti. Visas dokumentų rinkinys (paraiška, verslo planas ir priedai) turi būti pasirašyti kvalifikuotu elektroniniu parašu ir teikiami vienu el. laišku ADOC formatu.

6. VIETOS PROJEKTŲ FINANSAVIMO SĄLYGŲ APRAŠO PRIEDAI:
6.1. Šio FSA priedai yra: 1 priedas „Vietos projekto paraiškos forma“; 2 priedas „Vietos projekto verslo plano forma“; 3 priedas „Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos forma“; 4 priedas „Vienos įmonės“ deklaracijos forma“.